

hängivna insatser av regementets personal betydelse och betyder för det svenska försvarets styrka. Mot bakgrunden av hans fakta blir det också mycket lättare att förstå vilket förskräckande slöseri med mödosamt skapade värden, som 1972 års försvarsbeslut innebar. För att nå upp till den skriande disproportionen mellan de statsfinansiella besparingarnas storlek sett i relation till statsbud-

geten i dess helhet å ena sidan och förlorad försvarskraft å den andra, måste man uppenbarligen gå tillbaka till 1925 års nedrustning.

Om detta svävar emellertid den svenska allmänheten i lycklig okunnighet. Man får hoppas att överste Henricson ytterligare tar till orda i debatten kring försvaret. Han kan sina argument och hans penna behövs.

JAN-OLOF SUNDELL:

Finlands väg

Av de nordiska länderna har Finland haft den oroligaste både inrikes- och utrikespolitiska utvecklingen under 1900-talet. Under andra världskriget blev landet indraget i två krig med Ryssland, som båda slutade med nederlag. Men till skillnad från andra länder, som blev besegrade av Röda Armén, kunde Finland bevara sitt samhällssystem – en parlamentarisk demokrati med en ovanligt starkt markerad presidentmakt.

Utrikespolitiskt har Finland drivit den sk Paasikivi–Kekkonen-linjen, som inneburit att man från finsk sida aktivt arbetat på att stärka vänskapen med Sovjetunionen. Denna politiska linje har varit nödvändig och ofrånkomlig till sin huvudinriktning. Det har åtminstone varit den allmänna mening. Men vilka har konsekvenserna blivit för Finlands utrikespolitiska – och för den delen också inrikespolitiska – handlingsfrihet? Det har funnits skäl för oro på denna punkt med utgångspunkt från händelser och tendenser i finländsk politik, som av omvärlden setts som tecken på en ökad bundenhet till Sovjet. Med utgångspunkt från detta har man också diskuterat i Västeuropa om risken för en utveckling av ett ökande politiskt beroende för de militärt svaga staterna i

Västeuropa – en finlandisering, som det populärt och slagordsmässigt uttryckts.

Det är därför välkommet att den liberale frilansskribenten Andres Küng har gjort en omfattande studie av utvecklingen i Finland sedan andra världskriget särskilt med avseende på förhållandet till Sovjet och dess konsekvenser för landets politiska liv. "Vad händer i Finland?" (Federativs) ger en fyllig och väldokumenterad bild av det komplicerade och för en utomstående ofta svårförståeliga finska skeendet.

En stor del av utvecklingen har kommit att domineras av president Kekkonen. Det är uppenbart att man från rysk sida känt förtroende för hans person. I krislägen har det varit presidenten, som fått rycka ut och lägga saker till rätta. Detta har givit Urho Kekkonen en nästan unik maktposition bland demokratiskt tillsatta statschefer. Ett av problemen finns just på den punkten. Vid flera tillfällen har Kekkonen tillsatts på sätt som strider mot normal demokratisk praxis. Så tvingades tex den siste verkliga presidentkandidaten Honka ur valkampen 1961, då ryssarna, hänvisande till bestämmelserna i 1948 års vänskaps- och biståndsavtal, begärde militära konsultationer med hänsyn till

den fara som kunde hota från Tyskland eller med Tyskland förbunden makt. Den internationella spänningen det året var visserligen stark, men Kung summerar ändå: "Påtryckningarna i presidentfrågan har aldrig varit lika öppna och starka efter 1962. Det har inte heller behövts. Det har inte uppställts någon kandidat som saknat sovjetiskt förtroende och haft chans att besegra Kekkonen. Om någon sådan kandidat mot förmodan utses, skulle det sovjetiska missnöjet sannolikt markeras klart."

Sedan dess har Kekkonen omvalts. 1974 skedde det i form av en undantagslag, där presidentens ämbetsperiod förlängdes på fyra år. Inte ens en valhandling var alltså nödvändig vid det tillfället. Det är knappast att förundra sig över att man i Finland i dag är orolig för väljarnas befarade likgiltighet inför det stundande presidentvalet.

Men samtidigt visar citatet från Kung någonting annat. Om finnarna skulle göra någonting, som kunde befaras strida mot ryska intressen, skulle det sovjetiska missnöjet starkt markeras. Vetskapen härom medför att man bland finska politiker försöker undvika att bli försatta i ett sådant tvångsläge. Men det medför i sin tur, att man medvetet och utan direkt påstötning anpassar sin politiska linje, för att den inte skall väcka anstöt hos ryssarna. Detta innebär på lång sikt en fara för att det politiska handlingsutrymmet krymper och också att möjligheterna till en fri opinionsbildning i viss mån beskäres. Kung har många belysande exempel på det senare, inte minst behandlingen av Solsjenitsyns böcker och filmatiseringen av *En dag i Ivan Denisovitjs liv*. Denna film fick ålänningarna inte se, när den gick i svensk TV 1972 (normalt kan man se svensk TV på Åland), trots att den bygger på en bok, som på sin tid publicerades fullt legalt i Sovjet-

unionen. Vad som dög i Ryssland på 60-talet, gick inte för sig i Finland på 70-talet!

Anpassningsbenägenheten bland partierna har medfört, att de tidigare mest sovjetkritiska grupperingarna, socialdemokraterna och det konservativa samlingspartiet, numera också agerar med stor hänsyn till Sovjet. Så som Finlands politiska liv fungerar är detta enda möjligheten för ett parti att bli regeringsfärdigt efter nattfrosten 1958, då socialdemokraterna tvingades lämna regeringen efter ryska påtryckningar. Socialdemokraterna har sedan dess lyckats komma med i regeringarna igen, men däremot har det inte gått för samlingspartiet, trots ivriga bemödanden om att påvisa lojalitet gentemot Kekkonen-linjen.

Det som Kung finner vara det mest oroväckande i den finska utvecklingen är den attityd, som finns bland de yngre politikererna, nästa generations maktthavare: "Om den nuvarande generationen ungdoms- och studentpolitiker även i framtiden agerar lika ensidigt som nu ... Om självcensuren allmänt skulle börja uppfattas som en dygd snarare än en nödvändighet, kan det bli ett allvarligt hot mot västerländsk yttrandefrihet och demokrati i Finland." Men än så länge är det trots allt bara fråga om tendenser. Jämfört med tiden omedelbart efter kriget befinner sig Finland av i dag i en bättre ställning. Då tvingades man till en förödmjukande krigsförbrytarprocess och ett tungt skadestånd, som krävde stora ansträngningar att betala.

Kung har skrivit en initierad bok, som man inte minst i Finland har anledning att taga del av (den finns redan på finska), om man är intresserad av hur tendenserna i landet kan framstå för en kritisk, utomstående observatör.